

Universitätsbibliothek Wuppertal

Avctores Latinae Lingvae In Vnvm redacti corpvs

Godefroy, Denis

[Genevae], 1585

Liber sextus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-85](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-85)

interea fieri inlicium scriptum est. Sed ad comitia tum vocatur populus: ideo quòd alia de causa hic magistratus non potest exercitum vrbatum conuocare: censor, consul, dictator, interrex potest. quòd censor exercitu centuriato constituit quinquennalem cum lustraret, & in vrbem ad vexillum ducere debet. dictator & còsul in singulos annos: quòd hic exercitui imperare potest quòd eat, id quòd propter centuriata comitia imperare solent. Quare non est dubium. cum hoc inlicium sit, cum circum muros itur, vt populus inliciat ad magistratus conspectum, quòd consul vocare potest in eum locum, vnde vox ad conuentionem vocantis exaudiri possit. Quare vna origine *Inlicio* & *Inlicius*, quòd in choro Proserpinæ est: & *Fellexit* quòd in Hermiona est, cum ait Pacuuius, Regni alieni cupiditas pellexit. Sic *Elicij* Iouis ara in Auentino, ab eliciendo. Hoc nunc aliter fit atque olim, quòd augur consuli adest tum cum exercitus imperatur, ac præit quid eum oporteat dicere. Consul auguri imperare solet vt inlicium vocet, non accenso, aut præconi. Id inceptum credo, cum abesset accensus, & nihil intererat cui imperaret; & *dica causa* fiebant quædam, neque item fa-

cta, neque item dicta semper. Hoc ipsum Inlicium scriptum inueni in M. Iunij comenariis: quod tamen ibidem est quòd illicite illexit, Quæ cum E, & C, cum G, magnam habent communitatem.

10 ¶ Sed quoniam in hoc de paucis rebus verba feci multa: de pluribus rebus verba faciã pauca, & potissimũ, quæ in Græca lingua putat Latina. vt Scalperc, σκαλερην: Sternerc, στερην: Lingere, λινγεσθαι: Ferre, φερην: Prouidere προιδειν: Errare, ερην quæ omnia Græca sunt. Itẽ ab γιγνομαι, Gigno, & ab eo quòd dicit στραγγαλιζεν, Stragulare: Tingere, τινγην. Præterea ab eo quòd nos Malaxare, illi μαλακιζεν, Potare, ποτιζεν, Domare, δρμην, Mulgere ab ἀμυλγην. vt Runcinare à runcina, cuius origo Græca ῥυγχος.

11 ¶ Quod ad originem verborum huius libri pertinet, quoniam satis multas arbitror positas huius generis, desistam. Et quoniam de hisce rebus treis libros ad te mittere institui; de oratione soluta duos, de poetica vnum; & ex soluta oratione ad te misi duos, priorem de loceis, & quæ in loceis sunt, hunc de temporibus, & quæ cum heis sunt coniuncta: deinceps in proximo de poeticeis verborum originibus scribere institui.

EPITOME LIBRI SEXTI.

In qua de vocabulis locorum, Temporum & que in loco aut tempore; eorumque origine ex Poetis.
 ¶ Prefatio 1. De locis 2. De his qui in loco. 3. De Temporibus. 4. De his que tempus adsignificant, seu de verbis aduerbis, & verbalibus. 5. Prisca quadam vocabula ex Poetis 6. Conclusio. 7.

M. TERENTII VARRONIS DE LINGVA LATINA LIBER SEXTVS

AD M. TVLLIVM CICERONEM.

TEMPORVM vocabula, & eorum quæ coniuncta sunt, aut in agendo fiunt, aut cum tempore aliquo enuntiantur, priore libro dixi. In hoc dicam de poeticeis vocabulis, & eorum originibus. In quæis multa difficilia. nam verbum, quòd còditum est, & quibus littereis oportet scribi, aperiã. Inde si post aliqua dempta sit, obscurior fit voluntas, in posteriores non reprehendenda. Igitur in illeis qui in scrutando verbo litteras adiiciunt aut demunt, facilius quid sub ea voce subsit, videre possunt. Etenim facilius obscuram operam Myrmecidis ex ebore oculi videant, si extrinsecus admovent nigras fetas, cum hæc adminicula adqas ad eruendam voluntatem impositoris: tamen latent multa. Quòd si poetice in car-

minibus seruaret multa prisca, quæ essent; sic etiã cur essent, posuisset; secũdius poemata ferrẽt fructũ. Sed vt in soluta oratione, sic in poemateis verba omnia quæ habet ἔτυμα, posunt dici nec multa. ab eo quòd nõ erũt in lucubratione litteræ profecuta; licet multũ legerẽt C. Aelij hominis in primo in littereis Latineis exercitati interpretationẽ carminũ saliorum: videbis & exili littera expeditã: & præterita obscura multa. Nec mirũ, cum nõ modò Epimenides post annos quinquaginta expeditus à multeis nõ cognoscatur, sed etiã Teucer Iunij post annos duodecim ab suis qui sit ignoratur. At hoc quid ad verborum poeticoꝝ ætatem? quorũ si Pompilij regnũ fons in carminibus salioꝝ, neq; ea à superioribus accepta; tamen habet septingentos annos. Quare, cur scriptoris industriam reprehendas, qui herois tritauum atatumque non

potuerit reperire, cum ipse tui tritavi matrem non possis dicere: Quod interuallum multo tanto propius nobis, quam hinc ad initium Saliorum, quo Romanorum prima verba poetica dicuntur Latina. Igitur de originibus verborum qui multa dixerit commodè, potius homini consulendum, quam qui aliquid nequiuert, reprehendendum. præsertim cum dicat etymologice, non omnium verborum posse dici causas: ut quia quare ad medendum medicina. neque si non norim radices arboris, non possem dicere pirum esse ex ramo, ramum ex arbore, eam ex radicibus quas non video. Quare qui ostendit equitarum esse ab equitibus, equites ab equite, equitem ab equo; neque equus unde sit dicitur; tamè hic docet plura, & satisfacit gratè. Quem imitari possumus, ut ipse liber erit indicio.

2 § DICAM isto libro de uerbis quæ à poetis sunt posita. Primum de locis; deinde de his quæ in locis sunt; tertio de temporibus; tum quæ cum temporibus sunt coniuncta, ut quæ cum his sunt coniuncta, adiungam. & siquid excidit ex hac quadripartitione, tamè in ea ut comprehédam, incipiam hinc. Vnus erit quem tu tolles in carula cæli tēpla. *Templum* tribus modis dicitur, ab natura, ab auspicio, ab similitudine. Natura in cælo; ab auspicio, in terra; ab similitudine, sub terra. *In cælo templum dicitur*: ut in Hecuba, O magna *templum* cæli tum commixta stelleis splendideis. *In terra*, ut in Peribœa, Scrupea saxa Bacchi *templum* prope adgreditur. *Sub terra*, ut in Andromacha, Acherusia *templum* alta Orci saluete infera. quam, quia initium erat oculi, à tuendo primò *templum* dictum. quocirca cælum qua tuimur, dictum *templum*. Sic, Contrémur *templum* magnum Iouis altitonantis id est (ut ait Næuius in Hemispherio) ubi terra cæculo septum stat. Eius *templum* partes quatuor: sinistra ab oriente, dextra ab occasu; antica ad meridiem, postica ad septentrionem. *In terreis* dictum *templum* locus augurij aut auspiciij causa quibusdã conceptis uerbis finitus. Concipitur uerbis non iisdem usquequaque. In arce ita, *Testa* que meta sunt, quæ ad ego eas relinquam, nuncupauero. Olla uer arbor, quicquid est, quam me sentio dixisse, *templum* testiumque ferto in sinistrum. Olla uer arbor, quicquid est quod me sentio dixisse, *templum* testiumque ferto in dextrum. Interea concretionem, conspiciunt, *contumionem*, utique ea relictissime sensu. In hoc templo faciundo arbores constitui fines apparet, & intra eas regiones qua oculi conspiciunt, id est tuimur: a quo *templum* dictum, & *Contemplare*, ut apud Ennium in Medea, Contempla, & *templum* Careris ad laeuam aspice. Contemplare & *Conspicere* idem esse apparet. ideo dicere cum *templum* faciant augures *Conspicere*, qua oculorum con-

spicium finiant: quod cum dicunt conspicionem, addunt *Contumionem*, quæ dicitur à cordis visu. Cor enim, contumionis origo. Quod addit *templum* ut sint dextra; aut sancta esse, qui glossas scripserunt. Id est falsum. nam curia Hostilia *templum* est, & sanctum non est, sed hoc ut putarent eadem sacram esse *templum* & sanctum esse; quod in urbe Roma pleraque ædes sacrae sunt *templum*, eadem sancta. § Et quod loca quadam agrestia, quod alicuius dei sunt, dicuntur *Tesca*. Nam apud Actium in Philoctete, Lemnia quis tu es mortalis, qui in deserta & tesca te apportes loca? Loca enim, quæ sunt, designat cum dicit Lemnia. Præstolare, & celsa Cabirum delubra tenes, mysteriaque pristina casteis concepta sacris. Deinde Volcania *templum* sub ipseis collibus: in quos delatus locus dicitur, alto ab limine cæli. Et Næuius, Expirante uapore uides unde ignes cluet mortilibus diuocis. Quare hec qui tesca, dixit, non errauit. neque ideo quod sancta, sed quod ibi mysteria fiunt, ac tuentur, *Tuesca* dicta, post tesca. *Tueri* duo significat, unum ab aspectu, ut dixi: unde est illud, *Tueor* te senex prohi Iuppiter? Et, Quis pater aut cognatus uolet nos contra tueri? Alterum à curando ac tutela: ut cum dicimus, *Bellum tueor*, & *tueri villam*, à quo etiam quidam dicunt illum qui curat ædis sacras, *Aedituum*, non *Aeditum*. Sed tamen hoc ipsum ab eadem profectum est origine, quod quem uolumus domum curare, dicimus. Tu domi uidebis, ut Plautus, cum ait, Intus para, cura, uide quod opus fiat. Sic dicta *Vestispica*, quæ uestem spiceret, id est, uideret uestem ac tueretur. Quare à tuendo & *templum* & *tesca* dicta, cum discrimine eo quod dixi. Etiam inde idem, illud enim extemplo acceptum me negato & filium. *Extemplo*, est continuò: quod omne *templum* debet circum septum, nec plus quam unum introitum habere. § Quod est apud Actium, Peruade polum, splendida mundi sidera bigeis continueis secepit spoliis. *Polum*, Græcū: id significat circuitum cæli. Quare quod est *Peruade polum*, uade per polum. *Signa* dicuntur eadem & sidera. *Signa*, quod aliquid significent, ut libra, æquinoctium. *Sidera*, quæ insidunt: atque ita significant aliquid in terreis perurendo, aliud uer. Quare & signum candens in Hectore. § Quod est terrarum amfracta reuisam. *Amfractum* est ab origine flexu duplici, dictum ab ambitu, & frangendo. ab eo leges iubent in directo pedum octo esse, in amfracto sexdecim: id est, in flexu. § Ennius, Ut tibi Titanis Triuia dederit stirpem liberam. Titanis Triuia Diana est, ab eo dicta *Triuia* quod in triuio ponitur ferè in oppideis Græcis. uel quod luna dicitur esse, quæ in cælo tribus uis moue-

mouetur, in altitudinem & latitudinē & longi-
tudinē. *Titanis* dicta quod eam genuit
Titani filia Latona, vt scribit Manilius, Cre-
ta Titano. vt idem scribit, Latona parit casto
complexu Iouis Deli deos geminos. id est, A-
pollinē & Dianam. ¶ Idem de eodē, O san-
cte Apollo, qui vmbilicum certum terrarum
obtinēs. *Vmbilicum* dictum aiunt ab vmbili-
co nostro; quod is medius locus sit terrarum,
vt vmbilicus in nobis. Quod vtrumque est
falsum. neque hic locus est terrarū medius;
neque noster vmbilicus, est hominis medius.
Itaque pingitur qui vocatur *ixodō*, à Pythago-
ra; vt media celi ac terræ linea ducatur infra
vmbilicū, per id quo discernitur homo, mas
an femina sit: vbi ortus humanus similis vt
in mundo. Vbi enim omnia nascitur in me-
dio, quod terra mūdi media. Præterea si quod
medium, id est vmbilicus, vt pila terræ: non
Delphis medium. & terræ medium non hoc;
sed quod vocant Delphis in æde foramen.
adlatum est quiddam, vt thesauri speciem,
quod Græci *ὀμφαλόν*, vmbilicum, dixerunt.
¶ Pacuius, *Calydonia* altrix terra exuberantiū
virum. Vt ager Tusculanus, sic Calydonius,
ager est, non terra; sed lege poetica, quod ter-
ra Ætolia, in qua Calydon, à parte totam acci-
pi *Ætoliā* voluit. ¶ Actius, *Mystica* ad dex-
tram per vada vecti, *Mystica* à mysteriis, que
ibi in propinqueis locis nobilia sunt. ¶ En-
nius, *Areopagite* quid dedere aliud quam pe-
dam? *Areopagite* ab *Areopago*, is locus A-
thenis. ¶ *Musa* quæ pedibus magnū pulsatis
olympum, Cælum dicit Græci *olympum*, mō-
tem eum in Macedonia omnes; à quo porius
puto dictas musas *Olympiadas*. Ita enim ab
terrestribus locis cognominata *Libethri-
des*, *Piploides*, *Pimpliades*, *Thespiades*, *Heli-
coniades*. ¶ Quasi Hellepontum, & claustra:
quod Xerxes quondam eum locum clausit.
Nam, vt ait Ennius, Isque Helleponto pon-
tem contendit in alto. Nisi ab eo quod Asia
& Europam ibi concludit mare, & inter an-
gustias facit Propōtidis fauces. ¶ Pacuius, Li-
qui in Ægeō freto. Dictum *Fretum* à similitu-
dine feructis aquæ: quod in fretum sæpe cō-
currat estus, atque effervescat. *Ægeum* dictū
ab insuleis, quod in eo mari sic scopuli vocā-
tur, à similitudine caprarū, *ἀγῆς*. ¶ Pacuius.
(Æges) ferme aderant æquore in alto rati-
bus repentibus. *Æquor* mare appellatum,
quod æquatam, commotum vento non est.
Ratis nauis longa dicitur: vt Ennius, cum ait,
Conferre aut ratem aratam qui perit, & qui
dum mare sudantes eunt, atque sedentes Ra-
tis dicta nauis longa propter remos, quod hi
cum per aquam sublati sunt dextra & sini-
stra, duas parteis efficere videntur. ratis enim,
vnde hoc trāslatum, illic vbi plures mali aut
asserēs.

* Deest pagina.

1; ¶ *AGRESTIS* ab agro. *Insulas* dictas ap-
paret in hosticis, quod velamenta è lana quæ
adduntur, *Insula*, intra hostiarum cotinua ve-
lamenta erant. itaque cum ad sepulcrum fe-
runt frondes atque flores, addunt nunc lanas,
sed velatas frondētis comas. *Cornuam* vni-
bram iaci. Dicere apparet ornuatam à corni-
bus. *Cornua* à curuore dicta, quod pleraq; cur-
uamus. ¶ At quas memorat nosse vos esse *Cas-*
10 *menas*. *Casmenarum* prisicum vocabulum, ita
natum atque scriptum est; alibi *Carmenæ*. ab
eadem origine sunt declinata. vt in multeis
verbeis, in quo antiqui dicebant S; postea di-
cunt R. vt in carmine saliorū sunt hæc, Co-
sauli, Dolosi, Elo. Omina verò adpatula coe-
misse. Iam Cusiati, Musæ, Ruse, dumque Ia-
nus venet: post Melios, Melior: Fædesum, Fæ-
derum: Plufima, Plurima: Aſena, Arena: Iani-
20 tos, Ianitor. Quare *Casmena*, *Carmena*: inde
carmina. R postea extrito *camena* factum. Ab
eadem voce canite, pro quo in saliori carmi-
ne scriptum est *Cante*, hoc versu, *Diuum exta
cante, diuum deo supplice cante*. In carmine *Pria-
mi* apud Actium, quod est, *Veteres casmenas
casca* res volo profari. Et primum *Casca* signi-
ficat vetus, eius origo Sabina, quæ vsque radi-
ces in Olcam linguā egit. *Casca*, vetus esse
significat Ennius, cum ait, *Quam primū cas-
ci* populi genere Latini. Eo magis Manilius
quod ait, *Casca* duxisse *casca* non mira-
bile est, quoniam canoras conficiebant nu-
ptias. Item ostendit Papini epigrammation,
quod in adolescentem fecerat *Casca*,

Ridiculum est cum te Casca tua dicit amica

Casca Philotoni, ipsa senex puerum.

Dic tu illum pusam: sic fiet mutua muli.

Nam vere pusus tu, tua amica senex est.

Item ostendit quod oppidum vocatur *Casina*.
Hoc enim à Sabineis orti Sānites tenuerunt,
& nunc nostris; vnde & *Casinum forum* vetus.
Item significant in Atellaneis aliquot pupū
senē, quod Olci *Casnar* appellat. ¶ Apud Lu-
ciliū, *Quid tibi ego ambages* Ambitiū scribe
re coner? *Profectum* à verbo *Ambe*, quod est
in *ambitu* & *ambitioso*. Apud Valeriū Soranū,
Vetus adagio est, d̄ P. Scipio. Quod verbū vs-
que eō euauit, vt Græcum *πρωσιπία*, pro eo
positum, magis sit apertum. nam idem quod
vocant Græci *πρωσιπία*. vt, Auribus lupū te-
neō; Canis caninam non est. Adagio, & litte-
ra commutata *Abagio*, dicta ab eo quod am-
bit orationem; neque in aliqua vna re confi-
stit sola. *Ambagio* dicta vt *Ambustum*, quod
circum vstum est. vt *Ambigua* bos apud au-
gures, quam circum aliæ hostiæ constituun-
tur. ¶ Cum tria sint cōiuncta in origine ver-
borum, quæ sint animaduertenda, à quo sit
impositum, & in quo, & quid; sæpe non mi-
nus de tertio quàm de primo dubitatur, vt in
60

hoc: vtrū primūm *vna Canis*, an *Canes* sit appellata dicta enim apud veteres, *vna canes*. Itaque Ennius scribit, Tātūdem quasi feta canes sine dentibus latrat. Lucilius, Nequam & magnus homo, laniorum immanis canes vt. Impositio vnus debuit esse canis, plurium canes. Sed neque Ennius consuetudinem illam sequens, est reprehendendus: neque is qui nūc dicit, Canis caninam non est. *Canes*, quōd latratu signa dant, vt signa canant, canes appellata: & quōd ea voce indicant quæ noctū latent, *Latratu* appellatus. Sic dictū à quibusdam vt vna canes, vna trabes remeis rostrata per altū. ¶ Ennius, Vtinam ne in nemore Pelio securibus Cæsa adcidisset abiagna ad terram *trabes*. Cuius verbi singularis casus rectē correptus, ac facta *trabs*. ¶ In Medo Ennius, Cælitū *Camilla* expectata aduenis, salue hospita. *Camilla*: qui glossēmata interpretati, dixerūt administram; addi oportet, in heis quæ occultiora. Igitur dicitur in nuptiis *Casmillus*, qui cum merum fert, in quo quid sit in ministerio plerique extrinsecus nectunt. hinc *Casmillus* nominatur in Samothraceis mysteriis. Dius quidam administer diis magnis. Verbum Græcum arbitror, quod apud Callimachū in poemateis eius inueni. ¶ Apud Enniū *Subulo* finitimas propter astabat aquas: *Subulo* dictus, quōd ita dicitur tibicines Tusci quocirca radices eius in Etruria non Latio querendū est. Versus quos olim *Fauni* vatesque canebāt. *Fauni*, dei Latinorum, ita vt *Faunus* & *Fauna* sint in versibus quos vocant Saturnios; in siluestribus locis traditum est solitos fari. à quo fando *Faunos* dictos. Antiquos poetas *Vates* appellabāt à versibus vides, vt in poemateis cum scribam, ostēdam. Corpore *Tartarino* prognata paluda virago. *Tartarino*, à *Tartaro* dictum. Plato in quarto de fluminibus, apud inferos quæ sint, in heis vnum *Tartarum* appellat: quare *Tartari* origo Græca. *Paluda* à paludamenteis. Sunt hæc insignia & ornamenta militaria. Ideo ad bellum cum exit imperator, ac lictores mutant vestem, & signa incinuerunt; *Paludatus* dicitur proficisci: quæ, propterea quōd conspicitur qui ea habent, ac fiunt palam, *Paludamenta* dicta. ¶ Plautus, *Epeum fumificum* cocū: ab Epeo illo qui dicitur ad Troiam fecisse equū Troianum Argiueis, & apte cibum curasse. ideo ait Epeum fumificum qui legioni nostræ habet coctum cib. ¶ Apud Ennium, Atque prius pariet locusta *lucam bouem*. *Luca* bos, elephas. cur ita sit dicta, duobus modis inueni scriptum. Nam & in C. Ælij commentario erat, à Libyæis *Lucas*: & in Verginij commentario, ab Lucaneis *Lucas*: ab eo quōd nostri cum maximam quadrupedē, quam ipsi haberent, vocarent bouem: & in Lucaneis Pythi bello primūm vidissent apud hosteis ele-

phātos, id est quadrupedes cornutas (nā quos dentes multi dicunt, sunt cornua) *lucā* bouē appellasse. Si à Libyā dictæ essent *lucæ*; pātheræ & leones, nō Africane bestie dicerētur, sed *lucæ*. Si ab Lucaneis dictæ; vtrū cur potius *Lucani* quā *Luci* dicti? Quare ego arbitror potius *Lucas* ab *luce*, quōd longē relucebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatae erant turres. Ennius, *Orator* sine pace redit, regique refert rem. *Orator* ab oratione dictus, qui enim verba haberet orationū publicè aduersus eū quo legebatur ab oratione *Orator* dicitur: cum res maiore ratione legebatur potissimū, qui causā cōmodissimè orare poterāt. Itaque Ennius ait, *Oratores* doctiloqui. Apud Enniū, *Olli* respōdet suavis sonus Egeriæ. *Olli* valet dictū illi, ab olla, & *ollus*. quod alterum comitiis cum recitatur, à præcone dicitur olla centurias nō illa: alterum apparet in funeribus indiciueis, quum dicitur, *Ollus leto datus est*. quod Græcus dicit *αὐτῷ*, id est obliuioni. Apud Enniū, *Mensis* constituit, idēque *ancilia*. *Ancilia* dicta ab ancisu, quōd ea arma ab vtraque parte, vt pelta Thracū, incisa. ¶ Saturnio in carmine, *Libaque*, fictores, Argeos, & tutulatos. *Libaque*, quōd libandi causa sunt: *Fictores* dicti à fingendis libeis: *Argei* ab Argis. *Argei* sunt è scirpeis virgultis, simulacra sunt hominū tringinta: ea quotannis à ponte sublicio à sacerdotibus publicè iaci solēt in Tiberim. *Tutulati* dicti hī qui in sacris in capitibus habere solent, vt metam. id Tutulus appellatur, ab eo quōd matres familias crines cōuolutos ad verticem capitis, quos habent vti velatos, dicunt Tutulos: siue ab eo quōd altiū causa capilli fiebāt: siue ab eo quōd altissimum in vrbe quod est, ea res tutissima, Tutulus vocatur. Eundē Pōpiliū Numā ait fecisse *flamines*, qui cum omnes sint à singulis deis cognominati; in quibusdā apparēt etyma. vt cur sit *Martialis*, *Quirinalis*. Sunt in quibus flaminū cognominibus latēt origines; vt qui sunt in versibus plerique, *Volturnalis*, *Palatualis*, *Furinalis*, *Floralis*, *Falacer*, *Pomonalis*: obscura est eorum origo. *Volturnus*, *Palatua*, *Furina*, *Flora*, *Falacer*, *Pomona* pomorū patrona. Apud Enniū, iam *cata* signa feræ sonitū dare voce parabant. *Cata*, acuta. hoc enim verbo Sabini dicitur: quare *Catus* *Ælius* *Sextus*, nō (vt aiūt) sapiēs, sed acutus, & quod est, tunc cepit memorari. *Simul* *cata* dicta, accipiēda acuta dicta. Apud Luciliū, *Thyuno* capto cornū excludit foras; occiduntque; *lupos* aperdite, & iura *siluri*. *Sumerete* atque amia. *Piscium* nomina sunt, eorūque in Græcia origo. ¶ Apud Enniū, Quæque cæruleo freto orta nare cepta.

* Desunt quedam. *

60 *Caua cortina* dicta, quōd est inter terrā & cælum ad

lum ad similitudinem cortinæ Apollinis: ea à corde, quòd inde sortes primùm æstimatæ.
 ¶ Apud Enniũ, *Quin* inde inuictis sumpturunt *perduellibus*. *Perduelles* sunt hostes. vt perfit, sic *Perduellum*, *Duellum*: id postea bellum. Ab eadem caussa facta *Duellona*, *Bellona*.
 ¶ Apud Plautum, Neque iugula, neque vesperugo, neque vergiliae occidunt. *Iugula* signũ est quod Actius appellat *Oriona*, cum ait, *Citius Orion* patefit. huius signi caput dicitur 10 stelle quatuor quas infra duæ claræ, quas appellant humeros. inter quas quod videtur iugulum: vnde *Iugula* dicta. *Vesperugo*, stella quæ vespere oritur, à quo etiam *Opilius* scribit vesperum. itaque dicitur, *Alter vesper* ad est, quem dicunt Græci *δύσπερος*. *Næuius* patrem suum optimo, appellat *supremum*. *Supremum* à *superrimo* dictum. itaque in duodecim tabuleis. *Solis occasu diei suprema tempestas esto*. Libri augurum pro tempore *Tempestatem* dicunt, id est, *supremum* augurij tempus. ¶ In *Cornicula*, *Qui regi latrocinatus* decem annos *Demetrio*. *Latrones* dicti à *latere*, qui circum latera habebant ferrũ: quos postea à stipatione *Stipatores* appellarunt, & qui conducebantur mercede. Ea enim *Merces* dicitur Græcè *λατρον καὶ σάτρον*. Ab eo veteres poetæ nonnunquam milites appellant *latrones*, quod item vti milites cum ferro, aut quòd latent ad insidias faciendæ. ¶ Apud *Næuium*, *Risi* egomet *castabundum* ire ebrium. *Castabundum*, à *cadendo*. Item, *Diabathra* in pedibus habebat, & erat amictus epicoco. Vtrũque vocabulum Græcum. ¶ In *Menæmæis* Plauti, Inter ancillas sedere iubeas, *lanam carere*. Idem est hoc verbum in *Cosmotria* *Næuij*. *Carere* à *carendo*, quòd eam tum purgant ac deducunt, vt careat spurcicia. Ex quo *Carminari* dicitur tum *lana*, cum caret eo quod in ea est nequam. Est *lana quam* in *Romulo Næuius* appellat *Osam*, ab *Osceis*. In *Perfa*, iam polille hinc aderit credo congerro meus. *Congerro* à *gerro*, & Græcum est, & in *Latina* cratis. In *Menæmæis*, Idem istuc alieis adscriptiueis fieri ad legionem solet. *Adscriptiui* dicti, quòd olim adscribebantur inermes, qui succederent armatis militibus; id est, si quis eorum deperisset. In *Trinummo*, Nam illum tibi *ferentarium*, à *ferendo*, id est, *inanem*, ac sine fructu: aut quod *Ferentarij* equites hi dicti, qui ea modò habebat arma quæ ferrètur, vt iaculũ. Huiuscemodi equites pietos vidi in *Æsculapij* æde vetere, & *ferentarios* adscriptos. In *Friuiolaria*, Vbi *rorarij* estis: en sunt. vbi sunt accensi? ecce. *Rorarij* dicti à *rore*: qui bellũ cõmittebant ante. ideo quòd ante *rorat* quàm *pluit*. *Accensos*, ministratores *Cato* esse scribit. potest id ab *arbitrio*; nam inde ad *arbitriũ* eius, cuius *minister*. (*Pacuius* deũ *tripoxenta* in *Mercatore* ponit.) ¶ Idẽ in *Mer-*

catore, Nõ tibi istuc magis diuidia est quàm mihi hodie fuit. hæc eadẽ in *Corollaria* *Næuij*. *Diuidia* à *diuidendo* dicta, quòd *Diuisio* distractio est doloris. Itaq; in *Curculione* ait, Sed quid tibi est *lienes* necant, *renes* dolent, *pulmones* distrahiuntur. In *Phagone*, *Honos syncerasto* perit. *Syncerastum* est omne *eduliũ* antiquo vocabulo Græco. In *Parasito* *pigro*, *Domum* ire cœpi *tramite* *dextra* via. *Trames* à *transuerso* dictus. In *Fugitiuicis*, *Age*, *euge*, *specta*, vide *vibices* quantas. Iam inspexi quid essent. *Vibices*, alij *excitatum* *verberibus* corpus. In *Cistellaria*, nõ quasi vt hæc sunt *heic*, *limaces* *liuidæ*. *Limax*, à *limo*, quòd ibi *viuit*. *Diobolares*, *Diobolares*, *scæniculæ*, *miraculæ*: à *bineis* *oboleis*: *Scæniculæ*, ab *scæno* *nugario* vnguento. *Miraculæ*, à *miris*, id est *montreis*. à quo *Actius* ait, *Personas* *distortas* *oribus* *de formeis*, *miriones*. ¶ *Ibidẽ*, *Scrantiæ*, *scrupedæ*, *stritabillæ*, *Tantalæ*. Ab *scærendo* *Scrantiæ* sic adsignificat. *Scrumpedæ* *Aurelius* scribit *Aulca* *ripedam*. *Inuentus* *comicus* dicebat à *vermiculo* *piloso*, qui solet esse in *frõde* cũ *multeis* *pedibus*. *Valerius*, à *pede* ac *scrupæa*. Ex eo ab *Actio* *positũ*, *incuriosa* itaque es *Menalippe*? *Reiicis* abs te *religionẽ* *scrupæa* imponas. *Stritabillas*, à *stritillando*. *Stritare* ab eo qui *sistit* *agrẽ*. In *Alstraba*, *Actiosa* *annonam* est *vili* *cõcinna* *vireis*. Ideo in *Sitelitergo* idem ait, *Mulieres* *vxorculauit*: ego noui scio *actiosas*. quas sic *Claudius* scribit *actiosas* *demonstrari* *suspiciatrices*, ab *agendo* *actiosas*. Vt ab *vna* *faciendo*, *Factiosa*; sic ab *vna* *agendo*, *Actiosæ* dicta. In *Cestione*, *Cerastibola*, vt de *lũbo* *obcænabis*. *Cerastibola* *Opilius* scribit *circũ* *coxendices* *sunt* *nobis*: id *Græcum* est ab *huius* *loci* *versura*. In *Neruolaria*, *Scobinã* *ego* *illam* *actutum* *adrasĩ*. *Scobinam*, à *scobe*. *lima* enim *materia* *fabrilis* est. In *Pœnulo*, *Vinceretis* *cer* *tum* *curfũ*, vel *grallatorem* *gradu*. *Grallator* à *gradu* *magno* *dictus*. In *Truculẽto*, *Sine* *virtute* *argutũ* *ciue* *mihĩ* *habea* *pro* *præfica*. *Præfica*, vt *Aurelius* scribit, *mulier* *ab* *luctu*, quæ *cõduceretur*, quæ *ante* *domũ* *mortui* *laudes* *eius* *caneret*. Hoc *factitarum* *Aristoteles* scribit in *libro* *qui* *inscribitur*, *Nomina* *Barbarica*, quibus *testimoniũ* est *quod* *Fretũ* est *Næuij*. Hæc *quidẽ* *hercle* *opinor* *præfica* est. nam *mortuos* *cõlaudat*. *Claudius* scribit, *dicta*, quæ *præficeretur* *ancilleis*, quæ *admodũ* *lamentarentur*, *præfica* est *dicta*. Vtrunque ostendit à *præfatione* *Præfica* *dictam*. ¶ Apud *Ennium*, *Decem* *coclites*, quos *montibus* *summeis* *ripeis* *federe*. Ab *oculo* *Cocles* quasi *ocles* dictus, qui *vnum* *haberet* *oculum*. quocirca in *Curculione* est, *De* *coclitum* *prospapia* *te* *esse* *arbitror*. nam hi *sunt* *vnoculi*.

4 ¶ N V N E de tẽporibus dicã. Quod est apud *Cassũ*, *Nocte* *intẽpẽsta* *nostram* *deuenit* *domum*. *Intẽpẽsta* *nox* *dicta* *ab* *tempestate*.

Tempestas ab tempore: *intempesta nos*, quo tempore nil agitur. Quid noctis videtur in altissimo caeli clypeo temo superat stellas sublimis eogens etiam atque etiam noctis iter. Hic multam noctem ostendere vult à temonis motu. Sed *temo* vnde & cur dicatur latet. Arbitror antiquos rusticos primum notasse quædam in cælo signa, quæ præter alia erant insignia, atque ad aliquem usum culturæ tempus designandum convenire advertentur. E quæ signa sunt, quod has septem stellas Græci, ut Homerus vocat ἀμύζων, & propinquum eius signum, βοώτων: nostri eas septem stellas, boues, & triones, & prope eas axem. Triones enim, & boues appellantur à bubulceis etiam nunc, maximè cum arant terram: è quæis ut dicti valentes, *Glebarij*, qui facillè profcindunt glebas; sic omnes qui terram arabant, à terra *Teriones*; vnde Triones, ut dicitur à detrutu. *Temo* dictus à tenendo: is enim continet iugum, & plaustrum appellatū, à parte totum, ut multa. Possunt *triones* dici septem, quod ita sitæ stellæ ut terna trigona faciant. Aliquod lumen iubarve in cælo cerno? *Iubar* dicitur stella lucifer, quæ in summo habet diffusum lumen, ut leo in capite iubam. Huius ortus significat circiter esse extremam noctem. Itaque ait Pacuvius, Exorto iubare, noctis decurso itinere. Apud Plautum in *Parasito* Pigno, Inde hic bene potus primo crepusculo. *Crepusculum* dictum à Sabineis, & id dubium tempus, noctis an diei sit. Itaque in *Condali* est, Tam crepusculo ferè ut ament lampadas accendere. Ideo dubiæ res, *Creperæ* dictæ. In *Trinummo*, *Concubium* sit noctis prius, quàm ad postremum peruenieris. *Concubium* à concubitu, dormiendi causâ dictū. In *Afinaria*, *Videbitur*, factum volo. at redito conticinio. *Conticinium* putò à conticescendo dictum, siue (ut *Opilius* scribit) ab eo quod conticuerunt homines.

¶ *Nvnc* de his rebus quæ adsignificant aliquod tempus, cum dicuntur aut fiunt, dicam. ¶ Apud Actium, *Reciproca* tendens nervo equino concita tela. *Reciproca* est, cum vnde quid profectum, redit eò; quod ab recipere *Reciprocare* fictum; aut quod poscere *Procare* dictum. ¶ Apud Plautū, *Ut transuersus* nō prouersus cedit, quasi cancer solet. Dicitur ab eo qui in id quod est versus, & ideo qui exit in vestibulum, quod est ante domum, *Prodire*, & *Procedere* dicitur. quod cum leno non faceret, sed secundum parietem transuersus iret dixit: *Ut transuersus* cedit, quasi cancer, non prouersus, ut homo. ¶ Apud Enniū, *Andromachæ* nomen qui indidit, rectè indidit. Item, Quapropter Parim pastores nunc Alexandrū vocant. Imitari dum voluit Euripidem, & ponere etymon, est lapsus. Nam Euripides quod Græca posuit, etyma sunt aperta. Ille ait ideo

nomen additum *Andromachæ* quod ἀνδρὶ μάχης. hoc Ennij quis potest intelligere in versu significare, *Andromachæ* nomen qui indidit, rectè indidit? Aut *Alexandrum* ab eo appellatum in Græcia, qui Paris fuisset? A quo *Herculem* quoque cognominatū ἀλιξίνων, ab eo quod defensor esset hominū. ¶ Apud Actium, Iamque *auroram* rutilare procul cerno. *Aurora* dicitur ante solis ortū, ab eo quod ab igne solis tum aureo acrescit. Quod addit *Rutilare*, est ab eodē colore. Aurei enim *Rutili*: & inde etiam mulieres valde rufæ *Rutilæ* dictæ. ¶ Apud Terentiū, *Scortari*, potat, olet vnguentum de meo. *Scortari*, est læpius meretriculam ducere; quæ dicta à pelle. Id enim nō solum antiqui dicebant *Scortum*, sed etiam nūc dicimus *Scortea* ea quæ ex corio & pellibus sunt facta. Inde in aliquot sacreis ac sacelleis scriptum habemus, *Nequid scortum adhibeat*, ideo ne morticinū quid adfit. In *Arellaneis* licet animadvertere rusticos dicere se adduxisse pro scorto pelli culā. ¶ Apud Actium, Multeis nomen vestrum numenque ciendo. Numen dicunt esse imperium dictum ab nutu, omnia sunt eius, cuius imperiū maximum esse videatur. Itaque in *Ioue* hoc, & *Homerus*, & aliquoties *Liuius*. ¶ Apud Plautum, Si vnum *epityrum* edam apud illum esuriens insanè bene. *Epityrum* vocabulum est cibi, quo frequētius Sicilia quàm Italia vsa. Idem vehementer cum vellet dicere, dicit *Insanè*: quod insanè faciunt omnia vehementer. ¶ Apud Pacuuium, *Flexanima* tanquam *lymphata*. Dicitur à *lympa* *Nympha*: ut apud Græcos *Thetis*. Apud *Ennium*, *Ea Thetis illi mater*. In Græcia commota mente, quos ἀμφοκόπιλοι, appellant ab eo *Lymphatos* dixerunt nostri. *Bacchus* Liber, cuius comites *Bacchæ*: & vinū in Hispania *Baccha*. origo in his omnibus Græca. ¶ Apud Pacuuiū, *Halcyonis* ritu litus peruolgans furor. Hæc enim auis nūc Græcè dicitur ἀλκυών, à nostris *Halcedo*: hæc hieme quod pullos dicitur tranquillo mari facere, eos *dies Halcyonios* appellant. Quod est in versu, *Halcyonis ritu*, id est, eius instituto. ut cum *Haruspex* præcipit, ut suo quisque ritu sacrificium faciat: & nos dicimus duodecim viros Græco ritu sacra, nō Romano, facere. Quod enim sit *rite*, id ratum ac rectum: ab eo *Actius* rectè perfectèis sacreis vult accipi. ¶ Apud Enniū, Si voles aduerte animam, *comiter* mōstrabitur. *Comiter*, hilarè ac lubenter; cuius origo Græcè κομιος: inde Latina *comissatio* dicta, & à Græcis (ut quidam dicunt) *Comædia*. ¶ Apud Atilium: *Capè*, ex de *Lyde*, come, conde. *Capè*, vnde *Accipe*. sed hoc in proximo libro retractandum. ¶ Apud Pacuuium, *Nulla res neque cicutare, neque mederi potis est, neque reficere. Cicutare*, mansuificere. quod enim à fero disere-

tum, id dicitur *Cicur*: & ideo dictum, *Cicur ingenium* obtineo, mansuetum, à quo *Veturij* quoque nobiles cognominati *Cicurini*. Id natum à *cico*. *Cicum* dicebant membranam tenuem quæ est in malo Punico discrimen. à quo etiam *Plautus* dicit, Quod volet densum *cicum* non interduo. ¶ Apud *Nævium*, *Eccum* venire video *ferme* iniuria. *Ferme* dicitur quod nunc ferè. utrumque dictum à ferendo, quod id quod fertur, est in motu, atque aduentat. ¶ Apud *Plautum*, *Enax* iurgio vxorem tandem abegi ab *anua*. *Enax* verbum nihil significat, sed effutitium naturaliter est. ut apud *Ennium*, *Hehe* ipse clypeus cecidit. Apud *Nævium*, *Eheu* mea puella spe quidem is succensit tibi. Apud *Pompilium*, *Hen* quæ me caussa fortuna infesta premis? Quod ait *Iurgio*, id est litibus. Itaque quibus res erat in controuersia, ea vocabatur *Lis*: ideo in actionibus videmus dici, *Quam rem sine litem dicere oportet*. Ex quo licet videre *Iurgare* ab iure dictum: cum quis iure litigaret. à quo *Obiurgat* is qui id facit iniuste. ¶ Apud *Lucretiū*, Atque aliquos ibi ab rebus *clepere* foro. Qui *clepere* dixit, unde etiam alij *Clepere*: id est corripere; quorum origo à clam, ut sic dictum *clapere*, & ex E, a comutato, ut multa, est factum *clepere*. Potest & à Græco dictum, *κλέπειν*. ¶ Apud *Matiū*, Corpora Graiorum merebar *mandier* igni. Dictum *Mandier* à mandendo, unde manducari. à quo in *Atellaneis* obsonium vocant *Manducium*. Apud *Matiū*, *Obscenū* interpres, funestique omnis auctor. *Obscenum* dictum ab scæna, ea ut Græci. ut *Actius* scribit, scæna. In pluribus verbis A ante E alij ponunt, alij non. ut quod partim dicit *Sceptrum*, partim dicunt *Sceptrum*; alij *Fenus*, alij *Fenus*; sic *Feniscia*, & *Feniscia*. à quo rustici pappum *Mesum*, nō *mesum*. A quo *Lucilius* scribit, *Cæcilius* ne rusticus fiat. Quare turpe, id *obsœnum*; quod nisi in scæna palam dici nō debet. Potest vel ab eo quod puereis turpicula res in collo quædam suspenditur, nequid obsit bonæ scænae causa. inde *Scauola* appellatus. Ea dicta ab scæna, id est sinistra: quod quæ sinistra sunt, bona auspicia existimantur. A quo dicitur comitia, aliudve quid sit, dici aue sinistra, quæ nunc est. id à Græco est, quod hi sinistra vocant *οραία*. quare quod dixi scœnum, bonum omen est: *obsœnū* verò, turpe. quod inde dicitur *obsœne*, quod exotericū. ¶ Apud *Plautum*, Quia ego antehac te amauis; & mihi amicam esse *creui*. valet, constitui. Itaque heres, cum constituit se heredem esse, dicitur *Cernere*, & cum id fecit, *creuisse*. Apud eundem, Quo de sinu frequentem operam dedistis, valet *adfiduam*. Itaque qui adest, *adfidu*: ferre quem quæ oportet, is *frequentis* opponi solet. Itaque. Illud quod eadem muliercula dicunt, *Pol* istoc quidē nos

pretio tanti est frequentare: ita in prandio nos lepidè ac nitidè accepisti. Apparet dicere facile est, curare ut adsumus, cum tam bene nos accipias. ¶ Apud *Enniū*, Decretum est *fossare* corpora teleis. hoc verbum *Ennij*, dictum à fodiendo: à quo *Fossa*. Apud *Ennium*, Vocibus concide: fac sit obruius.

* Desunt quadam. *

Mussare dictum, quod muti non amplius quam *quō* dicunt. à quo idem dicit, Quod minimum est, neque ut aiunt, *quō* facere audet. ¶ Apud *Pacuiū*, *Dij* monerint meliora, atque amentiam *aueruncasint*. A vertèdo *Aueruncare*; ut deus, qui iis rebus præest, *Aueruncus*. Itaque ab eo precari solent ut pericula auertat. ¶ In *Aulularia*, *Pipulo* te differā ante *reidis*. id est conuicio, declinatū à pipatu pullo-
10
20
30
40
50
60
lorum. Multa ab animalium vocibus translata in homines: partim quæ sunt aperta, partim obscura. *Perspicua*, ut *Ennij*, Animus cum pectore latrat. *Plauti*, *Gamit* odiosus omni totæ familiæ *Cæcilij*, Tantam rem *dibalare*, ut pro nihilo habuerit. *Lucilij*, Hæc inquam *rudet* ex rostreis, atque *himmilitabat*. Eiusdem, Quantum *himmium* atque equitatū. Hæc minus aperta: *Porcij* ab lupo, volutare *ululantis*. *Ennij* à vitulo, *Tibicina* maximo labore *mygit*. Eiusdē à boue, Clamore *bouantes*: Eiusdē à leone, *Pausam* fecere *fremendi*. Eiusdē ab hædo, Clamor ad cælum voluēdus per æthera *vagit*. Et à frendice, *Frunde frutimi* suauiter. *M. Actius* in *Casina* à fringilla, *Quid fringitis?* quid istuc tam cupidè cupis? siues auoluerat. Ita trude neque in re, neque in iudiciū *Æsopi*, nec *theatrales*. ¶ In *Colace*, *Nexū*. *Manilius* scribit, omne quod per librā & æs geritur, in quo sint mancipi: *Mucius* Scæuola, quæ per æs & libram fiant, ut obligentur, præterquam quæ mancipio dentur. Hoc verius esse, ipsum verbum ostendit, de quo quæritur. Nam idem quod obligatur per libram, neque suum sit; inde *Nexum* dictum. *Liber*, qui suas operas in seruitute pro pecunia, quæ debeat, dum solueret, *Nexus* vocatur, ut ab ære *Oberatus*. Hoc *C. Popilio* rogante *Sylla* dictatore sublatum ne fieret; & omnes qui bonā copiam iurarent, ne essent nexi, dissoluti. ¶ In *Casina*, *Sine amet, sine, quod lubet, id faciat*: quando tibi nil domi *deliquium* est. *Deliquium* dictum ab eo quod deliquatur: ut turbida quæ sunt, deliquantur, ut liquida fiāt. *Aurelius* scribit *deliquiū* esse à liquido: *Claudius*, ab eliquato. Si quis alterutrum sequi mallet, habebit auctorem *Cæcilium*. Per latitiam liquitur animus. Aliquando liquitur fietum.

6 ¶ *Mvltā* apud poetas reliqua esse verba, quorum origines possunt dici, non dubito: ut apud *Nævium* in *Esiona*. Enimvero *glady lingua* à lingua. In *Clastidio*, *Vitalantes*, à vitula. In *Duloreste*, *Caperata fronte*, à capræ

fronte. In Demetrio, *Persibus* aperire. Itaque sub hoc glossema callidè subscribunt. In Lâpatione, *Protinam* à protinus continuitatem significans. In Agidone, *Caudacus* suavis: tameris, à magistreis accepimus mansuetum. In Romulo, *Sponsus*, contra sponsum rogatus. In Stigmatia, *Præbia* à præbendo, ut sit tutum: quod sint remedia in collo puereis. In Therimo, *Confiscitant*, à conficito conuenire dictū. ¶ In Tarētilla Pacuij, Ab luce *Inlustre*. In Tunicularia, *Exbalas quassant*, ciiciunt. à Græco verbo *ἐκβαλεῖν* dictum. In Bello Punico, Nec factis *resurrere*, ab serra dictū, id est aperire. Hinc etiam *Sera*, quibus remoteis fores panduntur.

7 ¶ Sed vereor ne plures sint futuri qui de hoc genere me quod nimum multa scripserim, reprehendant; quàm quod reliquerim quædam, accusent. ideo potius iam reprimendum quàm producendum puto esse volumè. Nemo reprehensus qui è segete ad spicilegiū reliquit stipulā. Quare institutis sex libreis, quemadmodum rebus Latina nomina essent imposita ad vsum nostrum, è quibus treis scri-

psi P. Septimio, qui mihi fuit questor; treis tibi, quorum hic est tertius; anteriores de disciplina originis verborum; posteriores de verborum originibus: in illeis qui ante sunt, in primo volumine est, quæ dicantur, cur etymologicè neque sit neque ea utilis sit: in secundo, quæ sit, & cur ea sit, & in illeis sit: in tertio, quæ forma etymologia. In secundeis tribus quos ad te misi, item generatim discreteis; 10 primum, in quo sunt origine verborum locorum, & earum rerum quæ in locis esse solent: secundum, quibus vocabuleis tempora sint notata, & hæ res quæ in temporibus fiunt. Tertius hic, in quo à poetis item sumpta vitilia, quæ dixi in duobus libreis soluta oratione. Quocirca, quoniam omnis operis de lingua Latina treis feci partes; prima, quemadmodum vocabula imposita essent rebus; secunda, quemadmodum ea in casus declinantur; 20 tertia, quemadmodum coniungerentur: prima parte perpetrata, ut secundam ordini possimus, huic libro faciam finem.

EPITOME LIBRI SEPTIMI.

Pro anomalia, dissimilitudine, ac consuetudine vulgari loquendi, aduersus Analogiam, similitudinem & formam certa ratione loquendi.

¶ Prefatio 1. ¶ Declinationum ex quibus anomalia descendit, utilitas necessaria 2. ¶ Declinationum subiectum 3. ¶ Declinationes partibus orationis inesse 4. Nominibus 5. Casibus 6. Comparatiuis & superlatiuis 7. Verbis 8. ¶ Declinationum species 9. ¶ Pro anomalia aduersus analogiam 10. Anomalia aperta, & breuis 11. Aque significat ac analogia 12. Anomalia in vestitu 13. Aedificijs 14. Supellectile 15. Elegans 16. Necessaria 17. 18. 19. 20. 21. 22. Analogiam usquam est in nominibus 23. (Sive spectemus ipsarum vocum formas ac terminationes 24. Numeros 25. Casus 26.) Articulis seu pronocabulis 27. Pronominibus 28. Nominatiuis 29. (Sive deducta sint à vocabulo 30. Nominibus 31. Verbo 32.) Compositis verbis 33. Casibus 34. (Propterea quod si esset Analogia omnes nominatiui & articuli haberent equaliter totidem casus non alij plus, alij minus 35. Litere declinantur 36. Nullus casus duobus modis efferretur 37. A similibus verbis & nominatiuis similiter declinatis, iidem casus obliqui fiunt 38.) Superlatiuis 39. Deminutiuis 40. Nominibus infiniis 41.

M. TERENCEII VARRONIS DE LINGVA LATINA LIBER SEPTIMVS.

VOM oratio natura tripartita esset, ut superioribus libreis ostēdi, cuius prima pars, quemadmodum vocabula rebus essent imposita; secunda, quo pacto de heis declinata in discrimina ierunt; tertia, ut ea inter se ratione coniuncta sententiā efferant; prima parte exposita, de secūda incipiā hinc. Ut propago omnis natura secundæ; quod prius illud rectū, vnde ea sit declinata. Itaque declinatur in verbeis rectū Homo: obliquū *Hominis*, quod declinatū à recto. De huiusce multiplici natura discrimini oræ sunt hæ: cur, & in quo, & quæadmodum in loquēdo declinata sunt verba.

De quibus duo prima duabus causis percurram breuiter: quod & tum cum de copia verborum scribam, erit retractandū; & quod de tribus tertium quod est, habet suas per multas ac magnas partes.

2 ¶ DECLINATIO inducta in sermones nō solum Latinos, sed omnium hominū, vtili & necessaria de causa. Nisi enim ita esset factū, neq; dicere tantū numerū verborū possemus. infinitæ enim sunt naturæ, in quas ea declinantur: neque quæ didicissemus ex heis, quæ inter se rerū cognatio esset, appareret. At nūc ideo videmus, quod simile est, quod propagatum. legi, ut declinatum est à lego: duo simul apparent quodammodo; eadem dici, & non eodem tempore factum. Ut si verbi gratia